

Controleprotocol 2012

1. Inleiding

Ter voorbereiding en ondersteuning van de uitvoering van de accountantscontrole moet de gemeenteraad per jaar een aantal zaken regelen, hetgeen op hoofdlijnen in dit controleprotocol plaatsvindt.

Object van controle is de jaarrekening 2012 en daarmee tevens het financieel beheer over het jaar 2012 zoals uitgeoefend door of namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Haren.

1.1. Doelstelling

Dit controleprotocol heeft als doel nadere aanwijzingen te geven aan de accountant over de reikwijdte van de accountantscontrole, de daarvoor geldende normstellingen en de daarbij te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties voor de controle van de jaarrekening 2012 van de gemeente Haren.

1.2. Wettelijk kader

De Gemeentewet (GW), artikel 213, schrijft voor dat de gemeenteraad een of meer accountants aanwijst als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek voor de controle van de in artikel 197 GW bedoelde jaarrekening en het daarbij verstrekken van een controleverklaring en het uitbrengen van een verslag van bevindingen.

In het kader van de opdrachtverstrekking aan de accountant kan de gemeenteraad nadere aanwijzingen geven voor te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties. Tevens zal in de opdrachtverstrekking duidelijk aangegeven moeten worden welke wet- en regelgeving in het kader van het financieel beheer onderwerp van rechtmatigheidscontrole zal zijn.

De gemeenteraad heeft op 14 december 2009 de Financiële verordening gemeente Haren, de Controleverordening gemeente Haren, de Verordening auditcommissie gemeente Haren en de Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid gemeente Haren vastgesteld. In de Controleverordening gemeente Haren zijn nadere regels opgenomen met betrekking tot de accountantscontrole, zoals voorgeschreven in artikel 213 GW. Dit is nader uitgewerkt in de vorm van een programma van eisen zoals gebruikt voor de aanbesteding van de externe controle van de jaarrekening van de boekjaren 2010 tot en met 2013.

Met dit controleprotocol stelt de gemeenteraad nadere aanwijzingen vast die specifiek van toepassing zijn voor het controlejaar 2012.

1.3. Procedure

In de Controleverordening gemeente Haren is in artikel 4 de volgende zin opgenomen: "Ter bevordering van een efficiënte en doeltreffende accountantscontrole vindt periodiek (afstemmings-)overleg plaats tussen de accountant en de auditcommissie."

De griffier draagt in overleg met betrokkenen zorg voor de praktische invulling hiervan.

In artikel 3 van de Verordening op de auditcommissie gemeente Haren is het volgende opgenomen:

"De commissie heeft als aandachtsgebied alle activiteiten die van belang zijn voor een goede beheersing van de gemeente op het gebied van rechtmatigheid en de getrouwheid in het kader van de kaderstellende en controlerende verantwoordelijkheid van de gemeenteraad.

Hieronder wordt in ieder geval begrepen de voorbereiding van het jaarlijks door de gemeenteraad vast te stellen controleprotocol.”

In artikel 7 van de Controleverordening gemeente Haren is vastgelegd dat de accountant voorafgaand aan de raadsbehandeling van de jaarstukken het verslag van bevindingen met de auditcommissie bespreekt.

2. Algemene uitgangspunten voor de controle (getrouwheid en rechtmatigheid)

Zoals in artikel 213 GW is voorgeschreven zal de controle van de in artikel 197 GW bedoelde jaarrekening uitgevoerd worden door de door de gemeenteraad benoemde accountant. Deze controle is gericht op het afgeven van een oordeel in de vorm van een controleverklaring, welke op grond van de uitgevoerde controle aangeeft of:

- a. de jaarrekening een getrouw beeld geeft van zowel de baten en lasten als de grootte en samenstelling van het vermogen;
- b. de baten en lasten, alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen;
- c. de jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen regels, bedoeld in artikel 186 GW (Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten, hierna BBV) en
- d. het jaarverslag met de jaarrekening verenigbaar is.

Op grond van artikel 213, lid 6 GW geldt dat bij algemene maatregel van bestuur nadere regels kunnen worden gesteld met betrekking tot de reikwijdte van en de verslaglegging omtrent de accountantscontrole, zoals het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado). De Richtlijnen voor de Accountantscontrole (NIVRA) zijn mede bepalend voor de uit te voeren werkzaamheden.

Onder rechtmatigheid wordt begrepen de definitie volgens het Bado dat de in de rekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen, dat wil zeggen “in overeenstemming zijn met de begroting en met de van relevante wet- en regelgeving waaronder gemeentelijke verordeningen”.

3. Te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties

3.1. Mogelijkheden

De accountant accepteert in de controle bepaalde toleranties en richt de controle daarop in. De accountant controleert niet ieder document of iedere financiële handeling, maar richt de controle zodanig in dat voldoende zekerheid wordt verkregen over het getrouwe beeld van de jaarrekening en de rechtmatigheid van de verantwoorde baten en lasten en balansmutaties en financiële beheershandelingen met een belang groter dan de vastgestelde goedkeuringstolerantie¹. De accountant richt de controle in op het ontdekken van belangrijke fouten en baseert zich daarbij op risicoanalyse, vastgestelde toleranties en deelwaarnemingen en extrapolaties.

In het BBV zijn minimumeisen voor de in de controle te hanteren goedkeuringstoleranties voorgeschreven. De gemeenteraad mag de goedkeuringstoleranties scherper vaststellen dan deze minimumeisen. Dit moet dan wel worden toegelicht in de controleverklaring. De minimumeisen zijn:

Goedkeuringstolerantie	Strekking controleverklaring:			
	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	≤ 1%	> 1% en < 3%	≥ 3%	≥ 3%
Onzekerheden in de controle (% lasten)	≤ 3%	> 3% en < 10%	≥ 10%	> 3% en < 10%

Naast deze kwantitatieve benadering zal de accountant ook een kwalitatieve beoordeling hanteren (“*professional judgement*”). De weging van fouten en onzekerheden vindt ook plaats op basis van *professional judgement*. De goedkeuringstolerantie kan als volgt worden gedefinieerd:

De goedkeuringstolerantie is het bedrag dat de som van fouten in de jaarrekening of onzekerheden in de controle aangeeft, die in een jaarrekening maximaal mogen voorkomen, zonder dat de bruikbaarheid van de jaarrekening voor de oordeelsvorming door de gebruikers kan worden beïnvloed.

De goedkeuringstolerantie is bepalend voor de oordeelsvorming, de strekking van de af te geven controleverklaring.

Naast de goedkeuringstoleranties wordt onderkend de rapporteringstolerantie. Deze kan als volgt worden gedefinieerd:

De rapporteringstolerantie(s) is een bedrag dat gelijk is aan of lager is dan de bedragen voortvloeiend uit de goedkeuringstolerantie. Bij overschrijding van dit bedrag vindt rapportering plaats in het verslag van bevindingen.

Een lagere rapporteringstolerantie leidt in beginsel niet tot aanvullende controlewerkzaamheden, maar wel tot een uitgebreidere rapportage van bevindingen. De rapporteringstolerantie kan worden vastgesteld op een percentage, bijvoorbeeld 80%, van de goedkeuringstolerantie of op een maatschappelijk relevant geacht absoluut bedrag, zoals bijvoorbeeld € 100.000.

¹ Door de toepassing van een risicoanalyse kan het zo zijn dat niet alle transacties die groter zijn dan de vastgestelde goedkeuringstolerantie individueel worden gecontroleerd. Ook kunnen andere gegevensgerichte werkzaamheden dan deelwaarnemingen worden toegepast. Met name door toepassing van cijferanalyse (verbandcontroles) kan het aantal deelwaarnemingen worden beperkt.

De rapporteringtoleranties kunnen zich verder toespitsen op die elementen die de gemeenteraad specifiek nader terug wil zien, zonder dat dit de controletoleranties zelf beïnvloedt. De rapporteringtolerantie wordt door de gemeenteraad vastgesteld, met inachtneming van bovengenoemde minimumeisen.

De accountant richt de controle in rekening houdend met de rapporteringtolerantie om te kunnen waarborgen dat alle gesignaleerde onrechtmatigheden die dit bedrag overschrijden ook daadwerkelijk in het verslag van bevindingen worden opgenomen.

3.2. Harense toetsingskaders

In het hierna opgenomen schema is de goedkeuringstolerantie opgenomen zoals door de gemeenteraad vastgesteld voor het controlejaar 2012:

Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	≤ 1%	> 1% en < 3%	≥ 3%	≥ 3%
Onzekerheden in de controle (% lasten)	≤ 3%	> 3% en < 10%	≥ 10%	> 3% en < 10%

De rapporteringstolerantie is door de gemeenteraad gelijkgesteld aan de goedkeuringstolerantie.

4. Begrip rechtmatigheid en de aanvullend te controleren rechtmatigheidscriteria

4.1. Mogelijke toetsingskaders

In het kader van de rechtmatigheidscontrole kunnen negen rechtmatigheidscriteria worden onderkend: het begrotingscriterium, het voorwaardencriterium, het misbruik- en oneigenlijk-gebruikcriterium, het calculatiecriterium, het valuteringscriterium, het adresseringscriterium, het volledigheidscriterium, het aanvaardbaarheidscriterium en het leveringscriterium.

Van deze negen criteria worden zes al getoetst in het kader van het getrouwheidsonderzoek.

Aan de overige drie criteria, die in het bijzonder van belang zijn bij rechtmatigheidsonderzoek, zal voor de oordeelsvorming over de rechtmatige totstandkoming van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties extra aandacht besteed moeten worden:

1. het begrotingscriterium;
2. het misbruik en oneigenlijk-gebruikcriterium (M&O-criterium);
3. het voorwaardencriterium.

De geactualiseerde Kadernota Rechtmatigheid 2012 van de commissie BBV (juni 2012) geeft de visie van de commissie BBV ten aanzien van rechtmatigheid in de controleverklaring van gemeenten, gemeenschappelijke regelingen, waterschappen en provincies. De drie genoemde rechtmatigheidscriteria worden in de kadernota behandeld. In de Audit Alert 17 van het NIVRA d.d. 9 februari 2006 is over de drie genoemde rechtmatigheidscriteria het volgende opgenomen:

Ad 1

Als blijkt dat de gerealiseerde lasten zoals weergegeven in de jaarrekening hoger zijn dan de geraamde bedragen met inbegrip van de laatste begrotingswijziging, is - voor zover het de begrotingsoverschrijdingen betreft - mogelijk sprake van onrechtmatige financiële beheershandelingen. De financiële beheershandeling die deze begrotingsoverschrijding veroorzaakt kan namelijk in strijd zijn met het budgetrecht van de gemeenteraad zoals geregeld in de Gemeentewet. Voor de afsluitende oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de gemeenteraad geformuleerde beleid. Bij hogere lasten dan was begroot zal bijvoorbeeld worden beoordeeld of deze worden gecompenseerd door aan de lasten gerelateerde hogere inkomsten. Het bepalen van welke begrotingsoverschrijdingen al dan niet verwijtbaar zijn, is voorbehouden aan de gemeenteraad.

Als het voor de accountant niet duidelijk is of begrotingsoverschrijdingen binnen het door de gemeenteraad vastgestelde beleid passen, bestaat onzekerheid over de rechtmatigheid van deze overschrijdingen. De accountant zal dan eerst trachten meer duidelijkheid te krijgen over de visie van de gemeenteraad met betrekking tot deze overschrijdingen. Indien de onzekerheid blijft bestaan zal de accountant de onzekerheid kwantificeren en in zijn oordeel betrekken.

Ad 2

Gemeenten zullen een beleid ter voorkoming en bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik moeten hebben. In het jaarverslag en/of de toelichting op de jaarrekening verantwoordt het college zich over de opzet, de uitvoering en de resultaten van het M&O-beleid.

Indien een gemeente geen toereikend M&O-beleid ten aanzien van een regeling voert is er geen sprake van een verantwoord financieel beheer ten aanzien van die regeling. De accountant weet dan met zekerheid dat er een verhoogd risico ten aanzien van de rechtmatigheid bestaat en dat de met de desbetreffende regeling samenhangende posten in de jaarrekening onzeker is of is voldaan aan de te stellen eisen.

Op grond daarvan is de bevinding van de accountant veelal niet te kwantificeren, maar die afhankelijk van de relatieve omvang van de desbetreffende posten wel medebepalend kan zijn voor de strekking van de af te geven verklaring. Ook een gebrekkige uitvoering van het vastgestelde M&O-beleid door de gemeente kan leiden tot een bevinding.

Indien bij een toereikend M&O-beleid dat in voldoende mate is uitgevoerd toch een belangrijke (materiële) onzekerheid - die inherent is aan de regeling - met betrekking tot de rechtmatigheid van de uitgaven of ontvangsten blijft bestaan en deze niet verder kan worden gereduceerd, dient de accountant te beoordelen of deze onzekerheid in de toelichting bij de jaarrekening adequaat wordt weergegeven. De accountant dient te overwegen of hij na zijn oordeel in zijn verklaring een toelichtende paragraaf opneemt waarin hij de gebruikers van de verantwoording nog eens nadrukkelijk op de bestaande onzekerheid wijst. Indien de onzekerheid van materieel belang ten gevolge van de M&O-problematiek niet toereikend in de toelichting op de jaarrekening is uiteengezet, dan heeft de accountant een bedenking tegen de jaarrekening en is een goedkeurend getrouwheidsoordeel niet toegestaan.

Ad 3

Besteding en inning van gelden door een gemeente zijn aan bepaalde voorwaarden verbonden, waarop door de accountant moet worden getoetst. Deze voorwaarden liggen vast in wet- en regelgeving van hogere overheden en de (eigen) gemeentelijke regelgeving. De gestelde voorwaarden hebben in het algemeen betrekking op de omschrijving van de doelgroep respectievelijk het project, de heffings- en/of declaratiegrondslag, normbedragen, de bevoegdheden, het voeren van een administratie, het verkrijgen en bewaren van bewijsstukken, aan te houden termijnen besluitvorming, betaling, declaratie en dergelijke.

De minimale voorwaarden met betrekking tot een financiële beheershandeling hebben betrekking op 'recht, hoogte en duur', de eventuele invulling verschilt per wet respectievelijk regeling respectievelijk verordening. Voor alle geldstromen dient in het toetsingskader on dubbelzinnig vast te staan welke voorwaarden erop van toepassing zijn.

4.2. Harensse toetsingskaders

Voor de nadere uitwerking van het begrotingscriterium is de Financiële Verordening gemeente Haren van belang. Hierin is namelijk beleid vastgelegd ten aanzien van het tijdig melden van verwachte budgetoverschrijdingen via periodieke bestuursrapportages waarin deze overschrijdingen als begrotingswijzigingen worden voorgesteld. Verder geldt het verband dat door de gemeenteraad middels de zogenaamde 4W-vragen wordt gelegd tussen de beoogde maatschappelijke effecten en de ter beschikking gestelde middelen op doelgroep(programma)niveau. Dit geeft mede richting aan het beoordelingskader voor de rechtmatigheid van begrotingsoverschrijdingen.

Voor wat betreft het M&O-criterium is door de gemeenteraad in verschillende verordeningen en besluiten een M&O-beleid vastgesteld. Voor bestaande procedures wordt getoetst in hoeverre deugdelijke maatregelen ter voorkoming van misbruik- en oneigenlijk gebruik worden genomen. Daarbij is de vooronderstelling gerechtvaardigd dat binnen de belangrijkste procedures reeds (informeel) adequate maatregelen zijn getroffen ter waarborging van de getrouwheid van de financiële verantwoording.

Voor wat betreft het voorwaarden criterium zijn door de gemeenteraad in verschillende verordeningen en besluiten voorwaarden opgenomen. Met het vaststellen van de reikwijdte van de rechtmatigheidstoets door de accountant in dit controleprotocol wordt het voorwaarden criterium nader uitgewerkt. Uitgangspunt daarbij is dat vooralsnog het huidige informele beleid wordt bekrachtigd en er met name jegens derden niet met terugwerkende kracht strengere normen zullen worden toegepast.

5. Reikwijdte accountantscontrole rechtmatigheidtoetsing bij de gemeente Haren

De accountantscontrole op rechtmatigheid voor het kalenderjaar 2012 is limitatief gericht op:

- De naleving van wettelijke kaders, zoals die in de kolom “Wetgeving extern” van de “Inventarisatie wet- en regelgeving in het kader van de rechtmatigheidcontrole” is opgenomen (hoofdstuk 7 van dit protocol). Dit uitsluitend voor zover deze directe financiële beheershandelingen betreffen of kunnen betreffen.
- De naleving van de volgende interne kaders:
  - de begroting;
  - de Financiële Verordening gemeente Haren;
  - de overige kaders zoals opgenomen in de kolom “Regelgeving intern” van de “Inventarisatie wet- en regelgeving in het kader van de rechtmatigheidcontrole” (hoofdstuk 7 van dit protocol). Dit alleen voor zover van toepassing en uitsluitend voor zover deze directe financiële beheershandelingen betreffen of kunnen betreffen. Ten aanzien van het voorwaarden criterium vindt voor de interne regelgeving uitsluitend een toets plaats naar de hoogte, duur en doelgroep/object van financiële beheershandelingen.

Indien en voor zover bij de accountantscontrole materiële financiële onrechtmatige handelingen worden geconstateerd worden deze in de rapportage en oordeelsweging uitsluitend betrokken indien en voor zover het door de gemeenteraad of hogere overheden vastgestelde regels betreft. Met andere woorden: interne regels van college naar ambtelijke organisatie c.q. collegebesluiten vallen daar buiten. Deze interne regels kunnen overigens wel relevant zijn voor de nadere vaststelling van de invulling van “hogere” besluiten, maar zijn op zich geen object van onderzoek. Voorts kan een afwijking van deze lagere regelgeving passend zijn binnen de uitvoering van hogere besluiten. Het is (over het algemeen) aan het college om een oordeel te vellen over de geconstateerde afwijkingen van lagere interne regels.

De bevindingen van de accountant zullen worden opgenomen in het rapport van bevindingen dat naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole wordt opgesteld. De mate waarin de bevindingen invloed hebben op het oordeel van de accountant valt onder de professionaliteit van de accountant.

6. Rapportering accountant

Tijdens en na afronding van de controlewerkzaamheden rapporteert de accountant, hierna in het kort weergegeven, als volgt:

1. Managementletter

De accountant voert een zogenaamde interim-controle uit. Over de uitkomsten van die controle wordt een managementletter uitgebracht ten behoeve van het management en het college van burgemeester en wethouders. Bestuurlijk relevante zaken worden ook aan de gemeenteraad gerapporteerd.

2. Verslag van bevindingen

Overeenkomstig de Gemeentewet wordt omtrent de controle een verslag van bevindingen uitgebracht aan de gemeenteraad en in afschrift aan het college van burgemeester en wethouders.

In het verslag van bevindingen wordt gerapporteerd over de opzet en uitvoering van het financiële beheer en of de beheersorganisatie een getrouw en rechtmatig financieel beheer en een rechtmatige verantwoording daarover waarborgen.

Gesignaleerde onrechtmatigheden worden toegelicht en gespecificeerd naar de aard van het criterium (begrotingscriterium, voorwaardencriterium, etc.).

Fouten of onzekerheden die de rapporteringstolerantie als bedoeld in hoofdstuk 3 van dit controleprotocol overschrijden, worden weergegeven in een apart overzicht bij het verslag van bevindingen. De accountant rapporteert ook over eventuele bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en de continuïteit van de door de gemeente gehanteerde geautomatiseerde informatieverzorging.

3. Controleverklaring

In de controleverklaring wordt op een gestandaardiseerde wijze, zoals wettelijk voorgeschreven, de uitkomst van de accountantscontrole weergegeven, zowel ten aanzien van de getrouwheid als de rechtmatigheid. Deze controleverklaring is bestemd voor de gemeenteraad, zodat deze de door het college van burgemeester en wethouders opgestelde jaarrekening kan vaststellen.

7. Inventarisatie wet- en regelgeving in het kader van de rechtmatigheidscontrole over 2012 bij de gemeente Haren

Doelgroep	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Regelgeving intern	Datum vaststelling door raad	Art.nrs. voorw.-criterium
<i>Inwoners</i>	Burgerlijke stand en afgifte documenten	Burgerlijk Wetboek Gemeentewet Wet gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens Wet rechten burgerlijke stand	Verordening op de heffing en de invordering van leges 2011 + tarieventabel 2011	29-11-2010 (laatste wijz. 19-12-2011)	Art 2 tm 9 + tar. tabel
	Lijkbezorging	Gemeentewet Wet op de lijkbezorging	Verordening op het beheer en het gebruik van de gemeentelijke begraafplaats(en) voor de gemeente Haren 2011 Verordening op de heffing en de invordering van de rechten voor het gebruik van de algemene begraafplaats 'De Harenerhof' te Haren 2010 + tarieventabel 2011 Verordening op de heffing en invordering van rechten voor het gebruik van de algemene begraafplaats Eshof 2011 te Haren	28-2-2011 30-11-2009 (laatste wijz. 19-12-2011) (laatste wijz. 19-12-2011)	Art 1 tm 5 + tar.tabel Art 1 tm 12
	Bestuur	Gemeentewet Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa)	Verordening geldelijke voorzieningen raads- en commissieleden Verordening op de rekenkamercommissie 2010	20-12-1993 (laatste wijz. 27-10-2003) 29-3-2010	Art 1 tm 5 Art 10,11
<i>Gebruikers sociale voorzieningen</i>	Sociale inkomensvoorzieningen	Wet Werk en Bijstand Wet Inburgering Wet Sociale Werkvoorziening	Toeslagenverordening Wwb 2010 Verordening Wet inburgering Haren 2010 Re-integratieverordening 2010 Maatregelverordening Wwb 2010 Beleidsregels Kredithypotheek en Pandrecht 2010	29-11-2010 29-11-2010 29-11-2010 29-11-2010 27-07-2010 (door colle-	Art 1 tm 6 Art 2 tm 10 12,13,18, 19

Doelgroep	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Regelgeving intern	Datum vaststelling door raad	Art.nrs. voorw.-criterium
			Uitvoeringsnotitie armoedebestrijding + Uitvoeringsnotitie Participatiefonds 2011 Verordening Werkleeraanbod WIJ 2010 Maatregelenverordening WIJ 2010 Toeslagenverordening WIJ 2010 Verordening Cliëntenparticipatie 2010 Verordening Langdurigheidstoelage 2010 Fraudeverordening Sociale Zekerheid 2010 Beleidsregels verhaal Wet werk en bijstand en Wet investeren in jongeren 2011 Verordening Wachtlijstbeheer Wsw GR BWR 2011 Verordening maatschappelijke participatie WWB 2012 gemeente Haren	ge) 18-9-2001 18-01-2011 (door college) 28-6-2010 28-6-2010 28-6-2010 28-6-2010 28-6-2010 19-07-2011 (door college) 26-09-2011 25-06-2012	Art 3 tm10, 12 tm 29
		IOAW en IOAZ	Maatregelenverordening IOAW en IOAZ 2010	29-11-2010	
		Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz)			
	Werkgelegenheid	Wet Werk en Bijstand	Uitvoeringsregeling bijzondere bijstand 2010 gemeente Haren	19-10-2010 (door college)	
	Schuldhelpverlening	Wet gemeentelijke schuldhelpverlening Besluit tijdelijke specifieke uitkering schuldhelpverlening [Regeling vervalt per 01-01-2013]	(uitvoering door gemeente Assen)		
<i>Jongeren</i>	Verzorgen basis-	Wet op het primair on-	Verordening voorzieningen	19-11-1996	Art 1tm45,

Doelgroep	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Regelgeving intern	Datum vaststelling door raad	Art.nrs. voorw.-criterium
	en speciaal onderwijs	derwijs	huisvesting onderwijs gemeente Haren Verordening leerlingenvervoer gemeente Haren Verordening materiële financiële gelijkstelling onderwijs Besluit verzelfstandiging openbaar basisonderwijs (inclusief bruidsschatregeling, lopend t/m 2012)	(laatste wijz. 28-1-2008) 26-8-2002 (laatste wijz. 26-4-2004) 28-6-2010 1-9-2008	47 en 48 Art 1 tm 27 Art 1 tm 14
	Verzorgen voortgezet onderwijs	Wet op het voortgezet onderwijs Wet educatie en beroepsonderwijs			
	Kinderopvang	Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen	Verordening wet kinderopvang gemeente Haren	27-9-2004 (laatste wijz. 20-12-2004)	Art 1,4,5,8 tm 11
	Kinderopvang/onderwijs e.a.	Regeling OCW dagarrangementen en combinatiefuncties			
<i>Gebruikers Zorg</i>	Algemeen welzijn	Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	Algemene subsidieverordening gemeente Haren Subsidieverordening Cultuur, Sport, Welzijn en Zorg 2007	24-4-2006 25-6-2007	Art 1,4,5, 6,9,10,19, 20 en 25 Art 1, 4 tm 6 en 10
	Maatschappelijke ondersteuning	Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ)	Verordening Maatschappelijke Ondersteuning gemeente Haren 2012 Besluit maatschappelijke ondersteuning 2012	25-06-2012 26-06-2012 (door college)	Art 1 tm 11
	Vreemdelingen-zaken	Wijzigingswet Vreemdelingenwet Wet inburgering	Verordening Wet inburgering Haren 2010	29-11-2010	Art 2 tm 10
<i>Culturele klanten</i>	Algemeen welzijn en sport	Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	Algemene subsidieverordening gemeente Haren Subsidieverordening Cultuur, Sport, Welzijn en Zorg 2007	24-4-2006 25-6-2007	Art 1,4,5, 6,9,10,19, 20 en 25 Art 1, 4 tm 6 en 10

Doelgroep	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Regelgeving intern	Datum vaststelling door raad	Art.nrs. voorw.-criterium
			Tarievenregeling buitensportaccommodaties	29-11-1999	
	Cultuur	Wet op het specifiek cultuurbeleid	Algemene subsidieverordening gemeente Haren	24-4-2006	Art 1,4,5, 6,9,10,19, 20 en 25
			Subsidieverordening Cultuur, Sport, Welzijn en Zorg 2007	25-6-2007	Art 1, 4 tm 6 en 10
			Lesgeldverordening Centrum voor Kunst & Cultuur Haren	25-4-2005 (laatste wijz. 29-3-2010)	Art 1 tm 7
<i>Eigenaren en huurders</i>	Brandweer en rampenbestrijding	Wet Veiligheidsregio's	Verordening brandweezorg en rampenbestrijding	19-5-2003	N.v.t.
			Bouwverordening gemeente Haren 2010	29-11-2010 (laatste wijz. 31-10-2011)	
			Verordening op de heffing en de invordering van brandweerrechten 2010 + tarieventabel 2011	29-11-2010 (laatste wijz. 19-12-2011)	Art 1 tm 7 + tar. tabel
	Gebruikersvergunningen i.v.m. brandveiligheid	Gemeentewet	Brandbeveiligingsverordening gemeente Haren 2010	29-11-2010	Art 2 tm 9
			Verordening op de heffing en de invordering van leges 2011 + tarieventabel 2011	29-11-2010 (laatste wijz. 19-12-2011)	Art 2 tm 9 + tar. tabel
	Afvalstoffenbeheer	Gemeentewet	Afvalstoffenverordening 2011	29-11-2010	
			Verordening op de heffing en de invordering van afvalstoffenheffing en reinigingsrechten 2011 + tarieventabel 2011	29-11-2010 (laatste wijz. 19-12-2011)	Art 2 tm 4, 6 tm12, 14, 15 + tar. tabel
			Subsidieverordening oud papier	29-5-2000	Art 1 tm 6
	(Woon)voorzieningen gehandicapten	Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)	Verordening Maatschappelijke Ondersteuning gemeente Haren 2012	25-06-2012	
			Besluit maatschappelijke ondersteuning 2012	26-06-2012 (door college)	Art 1 tm 11
	Grondexploitatie	Wet ruimtelijke ordening Besluit algemene regels	Nota grondbeleid	24-11-2008	

Doelgroep	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Regelgeving intern	Datum vaststelling door raad	Art.nrs. voorw.-criterium
		ruimtelijke ordening	Procedureverordening voor advisering tegemoetkoming in planschade 2008 Haren	29-9-2008	
	Stads- en dorpsvernieuwing	Wet van 7 april 2011 tot intrekking van de Wet stedelijke vernieuwing in verband met de decentralisatie van het investeringsbudget stedelijke vernieuwing (Intrekkingswet Wet stedelijke vernieuwing), maar: investeringsbudget stedelijke vernieuwing (ISV-3) loopt tot en met 2014	Nota's reserves en voorzieningen 2009 tot en met 2012	25-6-2012 (laatste wijz. als onderdeel van de Voorjaarsnota 2012)	
	Wonen	Woningwet Wet kraken en leegstand Huisvestingswet Wet bevordering eigenwoningbezit Besluit locatiegebonden subsidies 2005 Wet op de huurtoeslag / Wijzigingswet Huursubsidiewet	Bouwverordening gemeente Haren 2010 Erfgoedverordening Subsidieverordening Cultuur, Sport, Welzijn en Zorg 2007 Nota's reserves en voorzieningen 2009 tot en met 2012 Verordening op de heffing en de invordering van leges 2011 + tarieventabel 2011 Verordening Stimuleringsfonds Startersregeling	29-11-2010 (laatste wijz. 31-10-2011) 25-6-2012 25-6-2007 25-6-2012 (laatste wijz. als onderdeel van de Voorjaarsnota 2012) 29-11-2010 (laatste wijz. 19-12-2011) 29-5-2007	N.v.t. Art 1, 4 tm 6 en 10 Art 2 tm 9 + tar.tabel Art 3tm10
		Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wet Wabo)			
<i>Gebruikers publ. ruimten</i>	Wegenbeheer	Wegenverkeerswet 1994			
		Besluit administratieve bepalingen inzake het wegverkeer (BABW)			
		Wet personenvervoer 2000			

Doelgroep	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Regelgeving intern	Datum vaststelling door raad	Art.nrs. voorw.-criterium
	Rioolbeheer- en reiniging	Gemeentewet	Verordening op de heffing en invordering van rioolheffing 2011	29-11-2010 (laatste wijz. 19-12-2011)	Art 1 tm 7
		Waterwet			
	Groenbeheer	Boswet Kaderwet LNV-subsidies	Subsidieverordening onderhoud monumentale bomen	25-1-2010	Art 1 tm 6
	Wegenaanleg	Regeling eenmalige uitkering spoorse doorsnijdingen Wet BDU Verkeer en Vervoer			
<i>Economische klanten</i>	Openbare orde en veiligheid, handhaving en toezicht	Gemeentewet	APV 2010 Verordening op de heffing en de invordering van leges 2011 + tarieventabel 2011	28-6-2010 (laatste wijz. 28-11-2011) 29-11-2010 (laatste wijz. 19-12-2011)	Art 2 tm 9 + tar. tabel
		Winkeltijdenwet	Verordening winkeltijden Haren	27-3-2000 (laatste wijz. 17-7-2000)	N.v.t.
	Parkeerbeheer	Gemeentewet	APV 2010 Parkeerverordening 2011 + tarieventabel 2011 + nadere regels uitgifte vergunningen voor parkeren op parkeerapparatuurplaatsen en/of op belanghebbendenplaatsen Verordening op de heffing en invordering van parkeerbelastingen 2011	28-6-2010 (laatste wijz. 28-11-2011) 29-11-2010 (laatste wijz. 28-3-2011) 29-11-2010 (laatste wijz. 28-3-2011 en 19-12-2011)	Art 2 tm 11 + tar.tabel
	Markten	Gemeentewet	Verordening op de heffing en invordering van markt-gelden 2011 in de gemeente Haren	29-11-2010 (laatste wijz. 19-12-2011)	Art 1tm6
	Milieubeheer	Wet belastingen op milieugrondslag	APV 2010	28-6-2010 (laatste wijz. 28-11-2011)	
	Telecommunicatie	Telecommunicatiewet	Telecommunicatieverordening gemeente Haren	28-6-1999	
<i>Bedrijfsvoering / algem.</i>	Algemeen financieel middelen-	Grondwet Burgerlijk Wetboek	Financiële verordening gemeente Haren	14-12-2009 (laatste wijz.	

Doelgroep	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Regelgeving intern	Datum vaststelling door raad	Art.nrs. voorw.-criterium
<i>mene dek-kingsmidde-len</i>	beheer	Gemeentewet Besluit Begroting en Verantwoording Wet gemeenschappelijke regelingen Algemene wet bestuursrecht	Controleverordening gemeente Haren Nota's reserves en voorzieningen 2009 tot en met 2012	28-03-2011) 14-12-2009 25-6-2012 (laatste wijz. als onderdeel van de Voorjaarsnota 2012)	
	Treasurybeheer	Wet financiering decentrale overheden	Verordening Financieringsstatuut 2010	25-1-2010	
	Arbeidsvoorwaarden en personeelsbeleid	Ambtenarenwet Fiscale wetgeving Sociale zekerheidswetten CAR / UWO			
	Inkopen en contractbeheer	EU-aanbestedingsregels			
	OZB	Gemeentewet Wet waardering onroerende zaken	Verordening op de heffing en de invordering van onroerende-zaakbelasting 2011	29-11-2010 (laatste wijz. 19-12-2011)	Art1tm7
	Toeristenbelasting	Gemeentewet	Verordening op de heffing en de invordering van toeristenbelasting 2011	29-11-2010 (laatste wijz. 19-12-2011)	Art 1tm12
	Forensenbelasting	Gemeentewet	Verordening op de heffing en de invordering van forensenbelasting 2011	29-11-2010 (laatste wijz. 19-12-2011)	Art 1tm8